

**„Joint History Project“ i povijesne čitanke,
seminar CDRSEE, AZOO i HUNP-a u Puli, 18. i 19. svibnja 2013.**

U organizaciji Centra za demokraciju i pomirenje Jugoistočne Europe (CDRSEE), Hrvatske udruge nastavnika povijesti (HUNP) te Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) održan je i treći u nizu od četiriju seminara koji su planirani u Hrvatskoj tijekom 2013. godine. Dvodnevni seminar za dvadesetak nastavnika osnovnih i srednjih škola Istarske i Primorsko-goranske županije odvijao se u ugodnom ambijentu hotela Brioni u Puli.

Seminar su otvorili Krešimir Erdelja, urednik hrvatskoga izdanja ovih čitanke i član Odbora za nastavu povijesti pri CDRSEE, Antonis Hadjiyannakis, voditelj projekta (CDRSEE) i Tamara Janković, predsjednica HUNP-a, lokalnoga partnera CDRSEE-a. Erdelja je predstavio projekt dodatnoga materijala „Nastave suvremene povijesti Jugoistočne Europe“ – četiri povijesne čitanke, od kojih prva obrađuje Osmansko Carstvo, druga nacije i države u jugoistočnoj Europi, treća Balkanske ratove, a četvrta Drugi svjetski rat. Janković je predstavila rad Hrvatske udruge nastavnika povijesti, koja postoji od 2003. i ostvaruje uspješnu suradnju u međunarodnim projektima s Eurocliom i CDRSEE-om. Iako je početak bio vrlo sramežljiv što se tiče aktivnoga sudjelovanja ostalih sudionika u raspravama, do kraja dana se i to promijenilo, tako da su radionice bile vrlo živahne, a zamišljeni program u potpunosti ostvaren.

Prvoga dana seminara Snježana Koren, predstojnica Katedre za metodu nastave povijesti Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i članica Odbora za nastavu povijesti održala je predavanje „Multiperspektivnost, interpretacije, kontroverza“ i radionicu „Kako koristiti izvore u čitankama: primjer čitanke *Balkanski ratovi*“. U prvom je navođenjem niza primjera upoznala sudionike skupa s pojmovima višestruke perspektivnosti, interpretacije i kontroverze. U oba svoja predavanja Koren je organizirala zanimljive radionice koje su sudionicima pomogle da shvate što je to uopće višestruka perspektivnost, da vide koje su sve mogućnosti različitih interpretacija i sl. Osim toga radionice su dale vrlo dobar primjer kako se višestruka perspektivnost može rabiti u nastavi te kako se pojedini izvori mogu interpretirati i povezati s drugim temama i predmetima. Drugo predavanje s radionicom održano je u poslijepodnevnim satima, a odnosilo se na upotrebu čitanke *Balkanski ratovi* u nastavi. Tema Balkanskih ratova

vrlo je slabo zastupljena u planu i programu, pa i u udžbenicima dobiva prilično malo prostora. Uglavnom se svodi na to tko je s kim i kada ratovao te kako se to odrazilo na promjenu granica, političke saveze i sl. S obzirom na to da je već bio prevladan početni grč, sudionici su vrlo aktivno i opušteno sudjelovali u radionici i raspravama. Koristeći čitanku dobili su uvid u jedan drugačiji prikaz Balkanskih ratova, a upravo je takav prikaz onaj dio koji učenicima u školama nedostaje da bi shvatili narav tih ratova. Radionica je imala dvije etape. Sudionici su u prvoj etapi bili podijeljeni u šest grupa, a svaka je grupa imala zadatak pronaći u čitanci nekoliko izvora iz zadane teme, npr. statističke podatke, etničke podatke itd. Nakon toga grupe su morale ostatku sudionika predstaviti kako bi se ti njihovi izvori mogli uklopiti u postojeći plan i program te kako bi ih oni predstavili učenicima, tj. koristili se njima u nastavi. Radionica je ovakvim pristupom dala uvid u mogućnosti obogaćivanja nastave pomoću ovih čitanki.

Radionicu „Sudjenje Osmanskom Carstvu“ vodio je Krešimir Erdelja. Bila je vrlo dinamična i zanimljiva, s obzirom na to da je bila provedena u obliku debate, a i sudionici su se do tada već svi bili upoznali i puno su lakše surađivali i raspravljali. Bili su podijeljeni u četirima grupama (tužitelji, branitelji, promatrači i suci). Svi su morali pročitati zadane izvore u čitanci o Osmanskom Carstvu, a nakon toga su tužitelji i branitelji iznosili argumente koji su potvrđivali, odnosno rušili optužnicu. Suci su trebali voditi bilješke na temelju kojih će na kraju ocijeniti obje strane. Promatrači su također bili uključeni tako što su mogli postavljati pitanja objema grupama. Iako se na seminaru radilo o Osmanskom Carstvu, ovakva se radionica može u nastavi organizirati za velik broj tema. Radionica je pokazala kako nastava može postati dinamičnija i zanimljivija. Razni oblici grupnoga rada učenicima su sigurno privlačniji nego frontalni oblik predavačke nastave. Radionica koju je organizirao Erdelja učenicima bi bila vrlo zanimljiva jer bi im pružila mogućnost uživanja u ulogu obrane, tužiteljstva ili suda. Takvom metodom učenici bi mogli pokazati svoje znanje o određenoj temi, ali i mogućnost interpretacije i iskorištavanja podataka koji nisu dio klasične literature. Tako se potiče kritičko mišljenje, što je preduvjet za razvoj povijesnoga mišljenja.

Drugoga dana seminara prvu je radionicu održala Tamara Janković, na temu „Holokaust u zemljama Jugoistočne Europe“. Sudionici su i na ovoj radionici bili podijeljeni u grupe, točnije u četirima grupama, a svaka je

obrađivala određenu zemlju (NDH, Tursku, Bugarsku ili Rumunjsku). Ova radionica zasnivala se na čitanci *Drugi svjetski rat*. Grupe su trebale analizirati izvore i zajednički odgovoriti na pitanja. Analiza se odnosila na utvrđivanje podataka tipa tko je napisao dokument, za koga je dokument pisan, kada je napisan i sl. Pitanja su se odnosila na utvrđivanje je li antisemitizam bio prisutan u tim zemljama i prije Drugoga svjetskog rata ili je iznuđen dolaskom Nijemaca, tj. početkom suradnje s nacističkom Njemačkom i sl. Radionica je također primjenjiva u nastavi, a pitanja i zadaci koji su bili predviđeni vrlo su korisni u razvijanju kritičkoga mišljenja učenika. Učenici bi kroz takvu radionicu mogli dobiti uvid u širenje antisemitizma u zemljama saveznicama Trećega Reicha, a to su podaci koji se ne nalaze u njihovim udžbenicima.

Završnu radionicu održala je Sonja Bančić, a odnosila se na analizu posljednje čitanke *Nacije Jugoistočne Europe*. Radionica je nosila naziv "Pojava modernih nacija u Europi – nacionalne ideologije". Također podijeljeni u grupe, sudionici su analizirali izvore iz čitanke i zajednički dolazili do odgovora koje su kasnije predstavili ostalim sudionicima. Vrlo dobro osmišljena radionica, ali i tema, daje uvid u nastanak modernih nacija na području Jugoistočne Europe. Takva radionica također kod učenika može razvijati kritičko mišljenje i sposobnost samostalne interpretacije izvora. Seminar je kratkom ocjenom učinjenoga i završnom riječju zatvorio Krešimir Erdelja koji je zahvalio svim sudionicima na suradnji, uz želju da će se ta suradnja i nastaviti.

Vedran Dukovski

Županijsko stručno vijeće učitelja i nastavnika povijesti osnovnih i srednjih škola Istarske županije, Pula, 19. lipnja 2013.

Zajedničko stručno vijeće učitelja i nastavnika povijesti Istarske županije, drugo za učitelje i treće za nastavnike povijesti u školskoj godini 2012./2013., održano je u Puli 19. lipnja 2013. Prvi dio nadasve zanimljivoga i sadržajnoga stručnog vijeća održan je u Muzejsko-galerijskom prostoru Sveta srca, gdje su učitelji i nastavnici razgledali izložbu „Histri u Istri“ uz stručno vodstvo ravnatelja Arheološkoga muzeja Istre Darka Komše.